

УДК 636.4.082.

ЗВ'ЯЗОК РІВНЯ СТАТЕВОГО ДИМОРФІЗМУ З ВІДТВОРЮВАНИМИ ЯКОСТЯМИ СВИНЕЙ

В.Г.ПЕЛИХ – к.с.-г.н., доцент, Херсонський ДАУ

На сучасному етапі розвитку племінного свинарства важливе значення надається використанню нових, нетрадиційних підходів до оцінки генотипу тварин. Для підвищення ефективності селекції, на наш погляд, можуть бути використанні показники співвідношення статей та рівень статевого диморфізму потомства окремих свиноматок, або сибсів і напівсібсів за батьками. Така оцінка досягається в максимально ранньому віці (співвідношення статей визначається під час народження поросят, а статевий диморфізм в віці 1-2 місяців).

Дослідженнями В.П. Коваленка (1995), В.Д. Карапуза (1996) встановлено ряд закономірностей в прояві статевого диморфізму. Головні з них такі:

1. Рівень статевого диморфізму залежить від видових значень живої маси тварин. Як правило, чим вища жива маса, тим більше рівень статевого диморфізму.

2. У диких видів тварин більший прояв ознак статевого диморфізму.

3. У ході онтогенезу прояв статевого диморфізму пов'язаний з віком тварин, він зростає до періоду статевої зрілості, а потім дещо зменшується.

Але, не дивлячись на актуальність досліджень з даного напрямку, до останнього часу в свинарстві не проведено детальних досліджень з метою його вивчення і використання в практичній селекції. Також не досліджено вплив співвідношення статей в гніздах свиноматок на наступні репродуктивні і продуктивні якості потомства, що з них походить. У птахівництві є окремі дані про наявність переважно “чоловічих” або “жіночих” груп сімей, які різняться за рівнем м'ясної і яєчної продуктивності (Бородай В.П., 1999).

Недостатньо також розроблені методи оцінки статевого диморфізму. Існують три основних підходи до його оцінки:

– за різницею в живій масі та лінійних промірів самців і самок у певному віці;

– за різницею в відносній швидкості росту, %;

– за співвідношенням маси самців до маси самок ($\frac{\text{♂}}{\text{♀}}$).

Але порівняльна оцінка використання даних методів оцінки диморфізму не проводилась, що ускладнює практичне використання показників статевого диморфізму в селекції тварин і птиці.

Виходячи з цих передумов, нами вивчено селекційно-технологічні значення величини статевого диморфізму в популяціях свиней на наступні продуктивні якості потомства, що різняться походженням за вказаними ознаками. Дослідження проведені в ВАТ “Придніпровське” Нововоронцовського району Херсонської області на свинях великої білої породи.

Вивчення зв'язку репродуктивних якостей маток з рівнем статевого диморфізму в гніздах (при відлученні поросят в 2 місяці) проведено як за абсолютною різницею в живій масі поросят, так і за різницею в відносній швидкості росту. За цими показниками маток було розділено на 3 групи М⁻ - свинки переважали кнурців, М⁰ – подібні показники у свинок і кнурців і М⁺ - перевага в бік особин чоловічої статі (табл.1).

Таблиця 1 – Репродуктивні якості свиноматок залежно від статевого диморфізму в 2-місячному віці в гніздах

Показники	Класи розподілу			
	М ⁻	М ⁰	М ⁺	середнє по стаду
Багатоплідність, гол	9,36±0,39	10,69±0,44	11,75±0,33	10,64 ± 0,41
Великоплідність, кг	1,19±0,03	1,12±0,02	1,08±0,01	1,13 ± 0,02
Молочність, кг	51,00±2,03	51,69±1,22	57,00±0,90	53,25 ± 1,46
При відлученні в 2 місяці: кількість поросят, гол	8,73±0,33	8,92±0,23	9,50±0,17	9,06 ± 0,25
середня маса 1 голови, кг	17,00±0,25	16,87±0,14	16,99±0,11	16,95 ± 0,17
маса гнізда, кг	147,91±5,59	150,46±3,94	161,00±2,16	153,19±4,08
збереженість, %	93	83	81	85
КПВЯ, бали	106,17	109,38	117,73	111,18

Встановлено, що найбільш високі показники багатоплідності, маси гнізда встановлені для маток групи М⁺, відповідно 11,75 голів і 161,00 кг. У той же час поросята даної групи мали нижчу збереженість 81%, у групі М⁻ вона була на високому рівні – 93%. В цілому за комплексним показником відтворюваних якостей кращими були матки групи М⁺ – 117,73 бали.

Аналіз динаміки живої маси поросят, які походять з гнізд з різним рівнем статевого диморфізму свідчить, що в онтогенезі зберігається така закономірність: для свинок – збільшення рівня статевого диморфізму веде до зниження живої маси в усі вікові періоди, а для кнурців характерна обернена залежність – збільшення рівня диморфізму сприяє підвищенню живої маси (табл.2).

Таблиця 2 – Динаміка живої маси свиней залежно від рівня статевого диморфізму у 2-місячному віці

Класи роз- поділу	Жива маса, кг									Інтенсивність формування
	у віці, місяців									
	2	3	4	5	6	7	8	9	9	
	СВИНКИ									
M ⁻	18,09± 0,52	28,53± 0,66	40,67± 0,72	52,91± 1,05	69,14± 1,09	88,44± 1,22	101,72± 1,37	116,37± 1,53	116,37± 1,53	29,05
M ⁰	16,53± 0,42	27,04± 0,51	40,84± 0,65	51,98± 0,61	67,18± 0,75	86,96± 0,88	101,71± 0,89	118,22± 1,14	118,22± 1,14	25,44
M ⁺	16,15± 0,33	24,42± 0,38	37,25± 0,51	48,98± 0,62	65,14± 0,62	84,65± 0,70	98,16± 0,60	113,49± 0,73	113,49± 0,73	24,90
Середнє по стаду	16,82± 0,24	26,47± 0,32	39,42± 0,38	51,10± 0,45	66,97± 0,48	86,50± 0,54	100,36± 0,56	115,88± 0,66	115,88± 0,66	26,47
	кнурці									
M ⁻	15,81± 0,57	28,16± 0,51	43,16± 0,64	56,34± 0,84	71,39± 0,82	90,74± 1,06	107,79± 1,25	122,50± 1,26	122,50± 1,26	35,60
M ⁰	17,17± 0,42	29,10± 0,38	44,44± 0,61	57,40± 0,52	72,08± 0,60	92,56± 0,80	110,46± 1,00	124,73± 1,06	124,73± 1,06	35,54
M ⁺	18,00± 0,41	29,39± 0,37	43,39± 0,70	57,32± 0,87	73,00± 0,77	93,70± 1,01	110,45± 1,05	124,43± 1,00	124,43± 1,00	32,07
Середнє по стаду	17,02± 0,28	28,92± 0,24	43,71± 0,38	57,06± 0,43	72,19± 0,42	92,42± 0,55	109,68± 0,63	123,98± 0,63	123,98± 0,63	34,42

Важливим, на наш погляд, є те, що вказана закономірність утримується на протязі всього періоду вирощування і лише в 2-місячному віці у кнурців від групи маток M^+ відбувається незначне зниження живої маси порівняно з групою M^0 . Дані таблиці 3 підтверджують раніше зроблений висновок, що максимальний прояв статевого диморфізму у свиней великої білої породи спостерігається в двох вікових періодах – 4 і 8 місяців. У той же час тварини з статевим диморфізмом при переважанні свинок над кнурцями (M^-) мали більшу відносну швидкість росту, особливо кнурці, та за інтенсивністю формування відносились до швидкоформуючих.

Таблиця 3 – Статевий диморфізм у 2-місячному віці за живою масою в період вирощування

Класи розподілу	Абсолютні значення, кг				Відношення ♂/♀			
	в віці, місяців							
	2	4	6	8	2	4	6	8
M^-	-2,28	+2,49	+2,25	+6,07	0,87	1,06	1,03	1,06
M^0	+0,64	+3,60	+4,90	+8,75	1,04	1,09	1,07	1,09
M^+	+1,85	+6,14	+7,86	+12,29	1,12	1,17	1,12	1,13
Середнє	+0,20	4,29	+5,22	+9,32	1,01	1,11	1,08	1,09

Проведені дослідження свідчать про доцільність проведення відбору свиней за рівнем статевого диморфізму.

УДК 636.082.4

РАННЄ ПРОГНОЗУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СВИНОМАТОК

А.А.ВОЛКОВ – к.с.-г.н, керівник ВАГ племзаводу "Степовий" Кам'яно-Дніпровського р-ну Запорізької обл.,

В.І.КРАВЧЕНКО – к.с.-г.н, доцент,

Н.Л.ПЕЛИХ – к.с.-г.н, доцент,

С.О.НАЗАРЕНКО – аспірант, Херсонський ДАУ

Однією із проблем відтворення стада свиней є деякі розбіжності в репродуктивних якостях маток в межах однієї породи і навіть родини. Це обумовлено багатьма факторами, зокрема віком свиноматок і кнурів, порядковим номером опоросу, годівлею, рівнем гетерозиготності, індивідуальними особливостями тварин та іншими. Науковцям і виробничникам, які працювали в напрямку прогнозування продуктивності свиней вдалося встановити певні закономірності, що дають змогу розширити можливості щодо керування продуктивними якостями свиноматок.